Pääesikunta
Logistiikkaosasto
HELSINKI

Eduskunnan Liikenne- ja viestintävaliokunta

Sähköposti Liikenne- ja viestintävaliokunta -> PE kirjaamo 11.10.2021 ”Liikenne- ja viestintävaliokunta tiistai 19.10.2021 klo 12.00 / U 48/2021 vp / Lausuntopyyntö”

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ EDUSKUNNALLE KOMISSION EHDOTUKSESTA EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON UUDELLEEN LAADITUKSI ENERGIATEHOKKUUSDIREKTIIVIKSI (U48/2021VP)

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt Puolustusvoimilta kirjallista asiantuntijalausuntoa valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston uudelleen laadituksi energiatehokkuusdirektiiviksi. (https://www.eduskunta.fi/valtiopaivaasiakirjat/U+48/2021)

1 Yhteenveto

Puolustusvoimat turvaa Suomen aluetta, kansan elinmahdollisuuksia ja valtiojohdon toimintavapautta sekä puolustaa laillista yhteiskuntajärjestystä tarvittaessa sotilaallisin voimakeinoin aseellisen hyökkäyksen tai sitä vastaavan ulkoisen uhan kohdistuessa Suomeen. Puolustusvoimat ylläpitää kaikissa oloissa sotilaallista valmiutta ja kehittää sitä. Normaalioloissa Puolustusvoimien keskeisimpänä tehtävänä on suorituskykyjen kehittäminen ja ylläpito, mikä käsittää asejärjestelmien ja muiden suorituskykyjen suunnittelun, hankinnan, ylläpidon ja poiston sekä näitä käyttävien joukkojen tuottamisen. Tehtäviin liittyen puolustusvoimat antaa sotilaskoulutusta. Osana tehtävien täyttämistä Suomen maa- ja vesialuetta sekä ilmatilaa valvotaan.

Edellä mainittujen lakisääteisten tehtävien suorittaminen aiheuttaa energian kulutusta. Puolustusvoimat on pitkäjänteisesti osana puolustushallintoa vuosina 2010-2020 vähentänyt kiinteistöjen energiankulutusta 29 prosentilla ja vähentänyt päästöjään 78 prosenttia. Puolustusvoimien päästöt Suomen kokonaispäästöistä ovat noin 0,5 prosenttia. Puolustusvoimat katsoo, että nykyinen EED-direktiivi on toimiva ja mahdollistaa ilmastotavoitteiden saavuttamisen puolustuskyvyn kannalta tarkoituksenmukaisin keinoin.

Direktiivi ei saa vaarantaa kansallista turvallisuutta, eikä luonnoksessa esitettyjä muutoksia voida soveltaa Puolustusvoimiin. Komission ehdotuksessa tulee ehdottomasti olla poikkeama, jolla maanpuolustus rajataan direktiivin ulkopuolelle.

Esitetyt muutokset, joissa asevoimia koskevat poikkeamat yleisistä säännöistä poistetaan, eivät ole toteutettavissa Puolustusvoimille osoitettujen toimintamenomäärärahojen puitteissa ja vaarantavat näin ollen kansallisen puolustuksen.

2 Resurssit

EED-direktiivin edellyttämät korjaukset ja muutokset Puolustusvoimien käytössä oleviin rakennuksiin ja järjestelmiin olisivat kustannusvaikutukseltaan huomattavan suuret ja edellyttäisivät lisäresursseja, jotta myös operatiivisiin vaatimuksiin, viranomaismääräyksiin ja terveyteen ja turvallisuuteen perustuvat toimenpiteet kyetään toteuttamaan.

Puolustusvoimien käytössä olevaan rakennuskantaan kuuluu monipuolisesti erilaisia rakennuksia. Lähelle 0-energiankulutusta voisi peruskorjauksella saada joitain asuin- ja toimistorakennuksia, joiden osalta energiatehokkuustoimia on jo tehty ja tullaan tekemään nykyisen mallin mukaisesti Senaatti-kiinteistöjen/Puolustuskiinteistöjen toimesta. Tilojen käyttöä tehostetaan jatkuvasti, joka on yksi merkittävä energiatehokkuuden toteuttamisen muoto ja se tulee jatkossakin tunnustaa muiden energiatehokkuustoimenpiteiden ohella.

Toimistotiloja Puolustusvoimilla on vain noin 5% koko tilakannasta. Merkittävä osa Puolustusvoimien käytössä olevista toimitiloista on käyttösidonnaisia tiloja tai tiloja, joihin energiatehokkuusinvestointien kohdentaminen ei ole kokonaisvaikutusten kannalta järkevää. Nämä tilat ovat kuitenkin elintärkeitä Puolustusvoimien toiminnan ja kansallisen turvallisuuden näkökannalta.

Puolustusvoimat ja kansallinen puolustus tulee rajata kohdan 3.3. tavoitteen toteuttamisen ulkopuolelle kansallisessa rajauksessa. Puolustusvoimien toiminnan käyttöastetta ei ole mahdollista laskea eikä myöskään energiatehokkuutta parantamalla ole mahdollista päästä mainittuun 1,7% vuosivauhtiin teknistaloudellisesti kestävällä tavalla. Energiatehokkuus kehittyy Puolustusvoimissa kiinteistöjen ja sotavarusteiden elinkaaren mukaisessa tahdissa sitä mukaa, kun vanhaa korvataan uudella. Uudistumistahtia ei ole mahdollista nopeuttaa nykyisellä rahoituskehyksellä puolustuskykyä vaarantamatta ja näin ollen energian loppukäytölle annettuun tavoitelukuun ei ole mahdollista sitoutua.

Tilatehokkuus on energiatehokkuutta. Vaikka sitä ei yksinään hyväksyttäisi riittävänä energiatehokkuustoimenpiteenä, on kuitenkin tärkeää tunnustaa, että osana energiatehokkuustoimia se on erittäin merkittävässä roolissa uudisrakentamisessa ja peruskorjauksissa sekä niiden lisäksi toiminnallisina järjestelyinä. Kaikkien Puolustusvoimien rakennusten tekeminen nollaenergiarakennuksiksi ei ole kustannustehokasta Puolustusvoimien toiminnan tai päästöjen kannalta. Jos Puolustusvoimien kaikki rakennukset olisi korjattava 0-energiakulutuksen rakennuksiksi, pitäisi terveyden, turvallisuuden ja Puolustusvoimien toiminnan kannalta merkittäviä hankkeita jättää toteuttamatta.

Vaikka energiatehokkuustavoitteiden toteuttamatta jättämiselle ei voi kategorisesti olla syynä tekniset haasteet, niin käytännön tasolla teknisen toteutettavuuden täytyy voida olla tapauskohtaisesti kriteeri olla noudattamatta energiatehokkuusvaatimuksia; jos jokin ratkaisu ei ole teknisesti toteutettavissa, sitä ei voi käyttää eikä siten hankkiakaan.

3 Direktiivin vaikutukset Puolustusvoimien toimintaan

3.1 Valmius

Olisi kestämätöntä, mikäli operatiivisiin vaatimuksiin perustuvan infrastruktuurin määrittävä tekijä olisi energiatehokkuus. Tällöin Puolustusvoimien lakisääteisiin tehtäviin ja toimintaan osoitetut resurssit kohdentuisivat väärin. Lisäksi on huomioitava, että varsinkin toiminnan suojaamisen osalta vaihtoehtoiset toimintatavat ovat erittäin rajalliset. Normaalioloista häiriö- ja poikkeusoloihin siirtyminen vaatii poikkeavien järjestelmien ja toimintaperiaatteiden käyttöä samoin kuin harjoitustoiminta normaalioloissa. Mikäli kokonaisuus rakennettaisiin vain normaaliolojen lähtökohdista, edellytettäisiin Puolustusvoimilta merkittävissä määrin toiminnan nopeutta vaarantavia poikkeamapäätöksiä.

3.2 Kuljetukset

Direktiivin linjaukset eivät saa vaarantaa Puolustusvoimien maa-, merieikä ilmakuljetuksia. Maakuljetusten osalta tieliikenteen polttoaineissa voidaan siirtyä osittain käyttämään uusiutuvia polttoaineita fossiilisten polttoaineiden ohella (sekoitettuna niihin, kuten nytkin jo osittain tehdään). Tämä tulee koskettamaan paitsi Puolustusvoimia myös valmiuden kannalta erittäin tärkeitä kuljetusalan kumppaniyrityksiä. Linjauksissa on huomioitava polttoaineiden saatavuus, niiden säilyvyys ja pakkasenkestokyky. Esimerkiksi lentokaluston osalta korvaavia ratkaisuja ei vielä ole.

3.3 Suojaaminen

Vuosittain tehtävä julkisesti saatavilla oleva inventaario peruskorjausvelvoitteen laajuuden määrittämiseksi ja toimeenpanemiseksi paljastaisi Puolustusvoimien operatiivisen johtamisen, tiedustelun, varastoinnin ja kunnossapidon tilakokonaisuuden ja näin vaarantaisi Puolustusvoimien lakisääteisen toiminnan ja siihen kiinteästi liittyvän operaatioturvallisuuden.

Suojaamisen velvoite kohdistuu johtamistilojen lisäksi johtamisyhteyksiin ja palvelinkeskuksiin, jotka ehdotuksessa mainitaan otettavaksi julkiseen käsittelyyn. Tätä ei voida esitetyllä tavoin tehdä vaarantamatta Puolustusvoimien varautumisen ja valmiuden perusteita. Puolustusvoimien ja muiden palvelun tuottajien (esim. Valtori ja STUVE) tiedot eivät ole julkisia ja niiden luovuttaminen antaisi varsin tarkan kuvan Puolustusvoimien ja myös muiden turvallisuusviranomaisten kriittisistä suorituskyvyistä. Tiedot antaisivat perusteita mahdollisuuksista vaikuttaa johtamisjärjestelmään (kybervaikuttaminen ja fyysinen vaikuttaminen).

3.4 Johtamisjärjestelmät

Puolustusvoimien digitalisaatio-ohjelman ja johtamisjärjestelmän kehittäminen lisäävät energian tarvetta. Tieto- ja tietoliikennejärjestelmien käyttäjämäärät kasvavat ja valtakunnallinen kattavuus lisääntyy entisestään. Teknologian kehitys parantaa laitteistojen energiatehokkuutta, mutta kokonaisvaikutuksia ICT-palvelujen käytön lisääntyessä on vaikea arvioida. Järjestelmien ja palvelujen sekä toiminnalle kriittisten tilojen edellyttämä energiansaanti on turvattava kaikissa olosuhteissa varautumalla erilaisin varajärjestelyin tarvittavan energian tuottamiseen. Puolustusvoimien omien järjestelmien lisäksi on myös varmistettava muiden palveluntuottajien tarvitsema energian saanti. Mm. Valtorin ja Suomen turvallisuusverkko Oy (STUVE) palvelut ovat Puolustusvoimille kriittisiä, palveluja käyttävät myös muut turvallisuusviranomaiset.

3.5 Julkiset hankinnat

Velvoitetta tavara-, palvelu- tai rakennusurakkahankinnoissa hankkia, kynnysarvojen ylittyessä, kaikkein energiatehokkaimpia vaihtoehtoja ei tulisi soveltaa hankintoihin, jotka kohdistuvat Euroopan unionin yhteisen puolustustarvikeluettelon mukaisiin tavaroihin ja niihin liittyviin palveluihin eikä hankintoihin, jotka jäävät Euroopan unionin hankintadirektiivien soveltamisalan ulkopuolelle. Näiden hankintojen osalta velvoitetta tulisi voida soveltaa mahdollisuuksien mukaan.

LIITTEET

JAKELU

TIEDOKSI